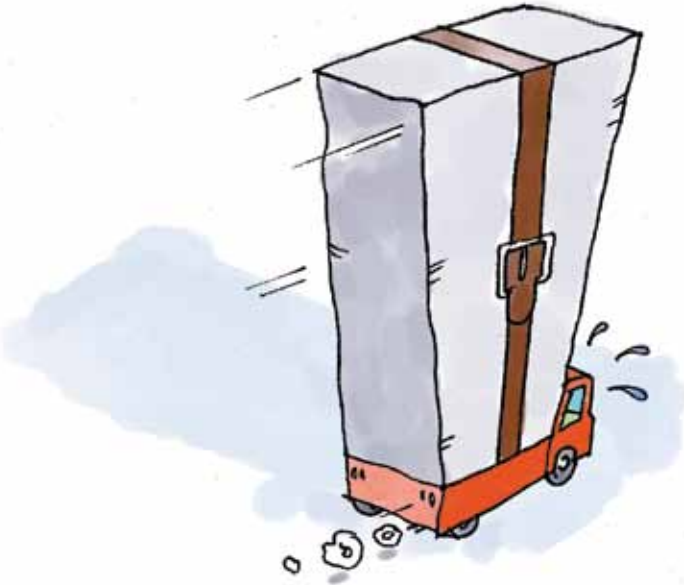

OBS! Åkerihandboken uppdateras endast en gång per år (december). Kontrollera uppgifterna om de ska ligga till grund för mer betydelsefull åtgärd.

DISPENS-TRANSPORTER

DISPENSER

Det är Vägverkets regioner eller kommunerna som prövar undantag (dispens) från trafikförordningen (TrF) när det gäller breda, långa och tunga transporter.

Undantag får medges om det behövs av särskilda skäl och det kan ske utan fara för trafiksäkerheten, skada på vägen eller någon annan avsevärd olägenhet.

Vägverket ger också information och råd till enskilda, företag, polisen, kommuner m fl om fordon, fordonskombinationer, färdvägar, regler och transportvillkor.

Ansökan om dispens från TrF

Berör transporten **enbart en kommun** ska ansökan skickas till kommunen. Då transporten berör **flera kommuner** ska ansökan

skickas till Vägverkets regionkontor i den region färden påbörjas.

Ansökningsblankett kan beställas från Vägverkets regionkontor eller hämtas från Vägverkets hemsida, www.vv.se i ifyllbart pdf-format. Det går även att ansöka om transportdispensen direkt via internet.

För att ansökan ska kunna behandlas utan onödig fördröjning är det viktigt att ansökningsblanketten är fullständigt ifyllt. I vissa fall erfordras det att särskilda intyg bifogas ansökan. Vid t ex höga transporter krävs färdvägsintyg. (du intygar att transport kan ske utan hinder av begränsningar i höjd eller sidled.) Även för transporter med bredd större än 450 cm eller totallängd större än 30 meter kan färdvägsintyg erfordras.

Dispensavgifter

För ansökningar av dispens från trafikförordningens bestämmelser om fordons vikt, bredd och längd gäller följande:

- att ansökningsavgiften ska betalas av den sökande oavsett utgången av prövningen
- att avgiften faktureras
- att följande avgifter föreskrivs för mått och viktdispenser:

tung transport	1 200 kronor
bred transport	
• om bredden är högst 450 cm	600 kronor
• om bredden är större än 450 cm	1 200 kronor
lång transport	
• om längden är högst 35 m	600 kronor
• om längden är större än 35 m	1 200 kronor

Registreringsbevis behöver inte bifogas för fordon som är registrerade i Sverige.

Prövning/Handläggning

En grundläggande förutsättning för dispens är att det som ska transporteras är odelbart.

Prövning av ansökan sker med hänsyn till trafiksäkerhet, bärighet på broar och vägar, framkomlighet och fordons lämplighet för transporten.

För att ansökan ska hinna behandlas före planerad transporttidpunkt är det viktigt att den sänds in i god tid.

Vid höga vikter och vid transport som kräver poliseskort (t ex bredd större än 450 cm eller längd större än 35 meter) blir handläggningstiden ofta extra lång. Vid föreskriven poliseskort ska transportören kontakta polismyndigheten i det län där transporten påbörjas minst sju arbetsdagar före beräknad transportdag.

En ofullständig ansökan tar längre tid att handlägga, eftersom kompletterande uppgifter måste inhämtas innan ansökan kan behandlas.

Dispens medges som regel inte för transport av godsenshet som kan transporteras med en annan fordonskombination utan dispens. Man kan aldrig få dispens för högre vikter än fordonets garanterade axelbelastningar och/eller totalvikt medger.

Dispens medges normalt inte om lasten skjuter ut mer än 5,0 meter bakom centrum av fordonets eller fordonstågets sista axel.

Om en transport, vars bruttovikt överstiger 100 ton eller om fordonstågets längd överstiger 35 meter, måste passera en plankörning med järnväg, ska medgivande till passagen inhämtas från banverkets bandistrikt.

Dispenstransporter får inte ske när sikten är nedsatt av dimma eller snöfall.

Giltighetstid

Beslut om dispens för största tillåtna bredd, längd och vikt gäller normalt högst en månad.

Vid återkommande breda transporter på viss vägsträcka, kan det dock vara lämpligt att giltighetstiden utsträcks till ett år.

För långa transporter kan giltighetstiden

Dispensansökan

Ansökan sänds till ...		om ärendet berör ...		ANSÖKAN om dispens	
Trafiknämnden		en kommun		från bestämmelser om största tillåtna	
Vägverkets väghållningsregion (se omstående sida)		mer än en kommun		bredd längd bruttovikt, axel- och boggitryck (Kopia av reg bevis bifogas)	
Till (myndighetens namn och postadress)		Datum			
Sökande			Kontaktperson		
Företagets (motsv) namn			Telefon		
Utdelningsadress			Telefax		
Postnummer		Ort			
Färdväg			Tidpunkt för transporten		
Startort		Adress		Län	
Slutort		Adress		Län	
Färdväg					
Fordon			Aktuellt kopplingsavstånd, cm		
Dragfordon, slag		Registreringsnummer		Aktuellt kopplingsavstånd, cm	
lastbil dragbil annat fordon					
Släpfordon, slag		Registreringsnummer		Aktuellt kopplingsavstånd, cm	
släpvagn påhängsvagn annat fordon					
Fordonslängd (utan last), cm		Fordonsbredd (utan last), cm			
Last			Lastens tyngdpunkt mätt från släpets 1:a axel: cm		
Slag		Höjd, cm		Vikt, kg	
Längd, cm		Bredd, cm			
Transport (fordon inklusive last.)			Bruttovikt, kg		
Längd, cm		Höjd, cm			
Bredd, cm					
När transporten är tung eller lång ska kopia av registreringsbevis bifogas.					
Skissa lasten och vid tung transport markera antal axlar och ange axelavstånd samt axel- och boggitryck. Kompletterande upplysningar samt skiss över annan fordonskombination kan anges på baksidan.					
Sökandes underskrift:					

921 17

W-Tryck, Ågö

Ug 3

Poliseskort

Vid bredd över 450 cm, längd över 35 meter samt vid höga bruttovikter föreskrivs normalt att transporten ska eskorteras av polis eller vägtransportledare.

Viktigt att observera

- Innan transporten påbörjas ska du förvissa dig om att den kan utföras utan hinder av vägarbeten eller begränsningar i höjd eller sidled.
- Vid transporter med en kombination av bredd större än 310 cm och en längd större än 30 meter krävs **två varningsbilar**.
- Poliseskort kan även föreskrivas vid andra tillfällen än de som anges ovan.
- För information om vikt- och dimensionsbestämmelser hänvisas till informationsbroschyren "Lasta lagligt". Den kan beställas från Vägverket.

Hög transport

Det åligger alltid transportören att förvissa sig om framkomstmöjligheterna när transporten är högre än 450 cm.

utsträckas till ett år om det rör sig om återkommande transporter av specificerat gods på viss vägsträcka.

För tunga transporter kan giltighetstiden utsträckas till ett år vid återkommande transporter på viss vägsträcka eller på ett visst vägnät av gods med en bestämd högsta vikt.

Giltighetstid kan även medges upp till ett år för fordon som på grund av sin funktion måste vara bredare, längre eller tyngre än vad som är tillåtet enligt TrF.

Dispens för bärgare om högsta tillåtna vikt

Det finns ingen generell dispens för bärgningsfordon (längre), utan varje fordon måste ha en individuell dispens om någon vikt, t ex boggitryck, överskrids.

Nya regler för transport av odelbar last

Fordon eller fordonståg som transporterar odelbar last med en högsta bredd av 310 cm får, under dessa förutsättningar föras på vägar som inte är enskilda trots att bredden överstiger 260 cm.

- Dispens erfordras ej om förutsättningar i föreskrifterna följs.
- Plåtar, skivor, byggplattor och liknande tunna godsenheter omfattas inte av de nya föreskrifterna. Måste dessa tunna godsenheter transporteras liggande ska särskild ansökan om detta göras hos Vägverkets regionkontor. Ej heller transport av container, tank eller annan behållare som innehåller styckegods, vätska eller annan delbar last omfattas av de nya reglerna.
- Den framåtriktade varningsskylten "Bred Last" ska placeras under vindrutans nedre kant eller med skyltens underkant högst 2 m över körbanan.
- Fordonet skyltar i övrigt som vid breda dispenstransporter.
- Reglerna gäller inte om lasten är smalare än 260 cm men själva fordonet är bredare.

Dispensbeslut

I dispensbeslut med villkorsbaksida (som båda måste medföras under färden) anges giltighetstid, start- och slutpunkt, ev tillstånd att köra på motorväg, lastbeskrivning m m.

Dispensvillkoren måste följas för att dispensen ska gälla. Det kan bli dyrt att "avvika".

BREDA TRANSPORTER

För fordon vars bredd, lasten inräknad, överstiger 310 cm, bör undantag inte ges för färd:

- fredag efter kl 15.00.
- dag före sön- och helgdag kl 10.00–18.00.
- sön- och helgdag kl 12.00–20.00 eller
- vid andra tillfällen då intensiv trafik kan förutses.

Frågan om undantag för färd i mörker bör bedömas med beaktande av trafiksäkerhe-

ten och de olägenheter som kan uppstå vid transporten.

I normalfallet bör undantag dock inte medges för färd i mörker om fordonets bredd, lasten inräknad, överstiger 350 cm. Om bredden överstiger 310 cm men inte 350 cm, får färd i mörker ske, utom vid följande tider:

- måndag till fredag kl 06.00–09.00.
- måndag till torsdag kl 15.00–20.00.

På fordonet ska finnas en breddmarkeringsskylt. Skylten ska vara placerad så nära fordonets yttre begränsningslinje, lasten inräknad, som möjligt och så att den är väl synlig framifrån.

Baktill på fordonet ska finnas rektangulära reflexanordningar. Anordningarna ska i sidled vara placerade så nära fordonets yttre begränsningslinje, lasten inräknad, som möjligt och så att de är väl synliga bakifrån. Last på tillkopplat fordon ska vara markerad som släpfordon. Last på dragfordon ska vara markerad som bil.

Fig 1. Breddmarkerings skyltar, framåtriktade

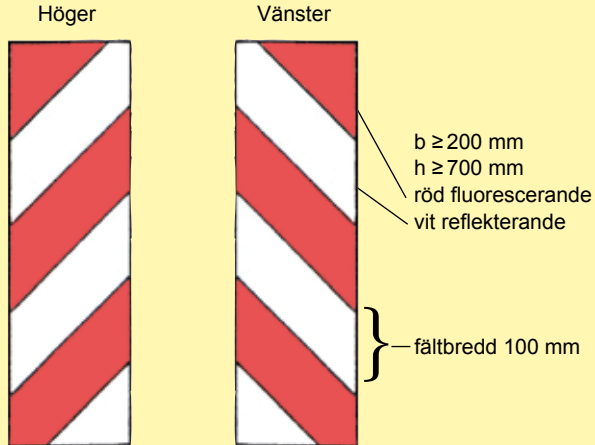

Fig 2. Varningstavla för transportfordon

Bård
 Fluorescerande rød, $b = 55 \text{ mm}$

Fält
 Reflekterande gult

Fig 3. Varningstavla för varningsbil

Text
 Typsnitt: VV-typ TRATEX
 Färg: svart
 Storlek: 170/124 mm

Rekommenderad tavelstorlek 1280x410 mm

Exempel på utmärkning fram

Exempel på utmärkning bak

På fordonet ska finnas varningsskyltar. Skyltarna ska vara väl synliga framifrån och bakifrån. Den framåtriktade skylten ska vara placerad under vindrutans nedre kant eller med skyltens underkant högst 2 meter över körbanan.

Vid färd i mörker, i gryning eller skymning och i övrigt när det är så påkallat av väderleken eller andra omständigheter, ska breddmarkeringsskyltarna och varningsskyltarna vara belysta. Fordonet ska också vara utrustat med minst en varningslykta som avger blinkande orangegult ljus och vara påslagen vid färd i mörker om fordonsbredd överstiger 310 cm. Vid färd i dagsljus bör lyktan vara påslagen endast när transporten inkräktar på körfält för mötande trafik.

Den yttersta delen av fordonet, lasten inräknad, ska märkas ut framtill med två lyktor som visar vitt ljus framåt och med vita reflexer, och baktill med två lyktor som visar rött ljus bakåt och med röda reflexer. Lyktorna ska ha en ljusstyrka på minst 40 och högst 100 candela.

För fordon vars bredd, lasten inräknad, överstiger 310 cm bör dessutom följande villkor föreskrivas:

- Särskild varningsbil ska föras omkring 200 meter framför eller, vid färd på väg med mittremsa, bakom den breda transporten. Vid färd inom tätbebyggt område bör avståndet vara kortare.
- För fordon vars bredd, lasten inräknad, är högst 350 cm kan kravet på varningsbil utgå vid färd i dagsljus på motorväg.
- Varningsbilen ska vara personbil eller lastbil med en totalvikt av högst 4,5 ton. Till varningsbilen får inte kopplas annat fordon.
- Varningsbilens förare ska inneha körkort som ger rätt att köra tung lastbil.

- Varningsbilen ska vara försedd med varningsskyltar som är väl synliga framifrån och bakifrån. Skyltarna ska vara placerade högre än vindrutans övre kant. Vid färd i mörker, skymning och gryning, ska skyltarna vara belysta.
- Varningsbilen ska vara utrustad med minst en varningslykta som kan avge blinkande orangegult ljus. Lyktan ska uppfylla kraven i Vägverkets föreskrifter och vara påslagen vid färd i mörker. Vid färd i dagsljus bör lyktan vara påslagen endast när transporten inkräktar på körfält för mötande trafik.
- Det ska finnas annan radioförbindelse än telefon mellan varningsbilen och transportfordonet.
- Om transporten ska ske med poliseskort, bör sökanden anmodas att minst en vecka före början på färd ansöka om poliseskort hos polismyndigheten i det län där färden påbörjas. Föraren av transporten bör åläggas att ombesörja att radioförbindelse med eskorterande polis kan upprättas.

LÅNGA TRANSPORTER

Dispens från bestämmelserna om fordons längd ges endast om lasten är odelbar. Undantag medges inte om lasten skjuter ut mer än 5,0 meter bakom centrum av fordonets/fordonstågets sista axel.

Observera

Lagar m m kan ha ändrats sedan denna bok trycktes. Kontrollera uppgift i boken om den ska ligga till grund för mer betydelsefull åtgärd.

Om fordonets/fordonstågets längd, lasten inräknad, överstiger 30,0 meter bör ett färdvägsintyg som visar att färdvägen kontrollerats bifogas ansökan om dispens. Av intyget bör framgå färdvägen samt eventuella hinder för framkomligheten.

Om transporten måste passera en plankorsning med järnväg och fordonets/fordonstågets längd, lasten inräknad, överstiger 30,0 meter, bör järnvägens ägare (normalt Banverket) ges tillfälle att yttra sig innan undantag medges.

För fordon/fordonståg vars längd, lasten inräknad, överstiger 30,0 meter finns restriktioner mellan vilka dagar och klockslag som dispens kan beviljas som överensstämmer med dem för breda transporter.

Av beslut ska bland annat framgå att dispensen bara gäller under förutsättning att villkoren i beslutet följs och att beslutet ska medföras vid färd.

Beslut om dispens kan även föreskriva bland annat att:

- fordonståget ska vara försett med varningsskyltar och rektangulära reflexanordningar, fig 1 och 2 nedan.
- fordonståget ska vara försett med minst en varningslykta som avger blinkande orangegult ljus.

Fig 1 Varningsskyltar för transportfordon framåt och bakåt

Bård

Fluorescerande röd, b = 55 mm

Fält

Reflekterande gult

**Rekommenderad tavelstorlek
1280x410 mm**

Fig 2 Rektangulära anordningar enl. Vägverkets föreskrifter

Baktill på fordon eller last

- där motorfordonet och släpvagnen är förbundna genom gemensam last, ska den mellanliggande lasten vara försedd med sidomarkeringslykter som avger orangegult ljus åt sidan och sidomarkeringsreflexer som återkastar orangegult ljus åt sidan.

För fordon/fordonståg som är längre än 30,0 meter, lasten inräknad, kan ytterligare villkor föreskrivas. Bland annat att:

- minst en av släpvagnens axlar ska vara styrbar
- en varningsbil ska föras ca 200 meter bakom den långa transporten. I beslutet kan, om längden är högst 35,0 meter, kravet på varningsbil på motorväg i dagsljus uteslutas.

För en varningsbil krävs att den ska vara en personbil eller lastbil med en totalvikt av högst 4,5 ton. Inget fordon får kopplas till varningsbilen. Föraren av varningsbilen ska inneha körkort med behörigheten C eller likvärdigt utländskt körkort som gäller i Sverige. Varningsbilen ska vara försedd med varningsskyltar som ska vara placerade högre än vindrutans övre kant och vara synliga framifrån och bakifrån, se fig 3 om breda transporter. Den ska vidare vara försedd med minst en varningslykta som avger blinkande orangegult ljus. Vid färd i dagsljus ska den vara påslagen endast när transporten inkräktar på ett annat körfält. Vid färd i mörker, skymning eller gryning och i övrigt när det är påkallat av väderleken

ska varningsskyltarna vara belysta och varningslyktorna påslagna.

Det ska finnas annan radioförbindelse än telefon mellan varningsbilen och transportfordonet. Samtal ska kunna föras mellan fordonen på ett språk som båda parter behärskar.

För transport med fordon/fordonståg som med lasten inräknad är längre än 35,0 meter kan beslutet förenas med krav på polis Eskort. I beslutet kan dock kravet på poliseskort på motorväg i dagsljus uteslutas. Föraren av transporten ska ombesörja att radioförbindelse upprättas med eskorterande polis och att samtal kan föras mellan transportfordon, varningsbil och polis på ett språk som alla parter behärskar.

TUNGA TRANSPORTER

Vid tungtransporter är det viktigt att placera lasten rätt på lastbordet, så man inte överskrider axel- boggitrycken. Se exempel intill.

Överlastavgiften beräknas på dispensvikten efter den nya utformningen av dispens-

beslut i vilken det står:

”Dispensen är giltig bara under förutsättning att villkoren nedan följs”. Men då ska villkoren absolut följas, annars räknas avgiften från bestämmelserna i Trafikförordningen.

Böterna räknas alltid från bestämmelserna (dvs BK1, BK2 respektive BK3).

Maxtryck för olika axelsammansättningar är:

1 axel = 15 ton	5 axlar= 60 ton
2 axlar = 28 ton	6 axlar= 66 ton
3 axlar = 39 ton	7 axlar= 70 ton
4 axlar = 50 ton	

Under förutsättning att fordonet är garanterat för detta. Tillåtna maxtryck per axel kan vara både lägre och högre än ovanstående tumregler. Detta beror av att man numera kan beräkna hur stor belastning broarna klarar av med de fordon som ska användas för transporten.

Vid tunga transporter är det ofta ett villkor att broar ska passeras i bromitt med reducerad jämn hastighet utan att annat fordon finns på bron.

Nödvändiga broavstängningar ska utföras av polis.

Viktigt att tänka på före transporten

- Transporten ska vara rätt utrustad med den utmärkning som föreskrivs i beslutet.
- varningsbilen och dess förare uppfyller de krav som anges i beslutet.
- polismyndigheten är kontaktad i god tid då poliseskort krävs.
- beslutet med bilagor alltid medförs under färd.
- transporten sker inom beviljad giltighetstid.
- det ofta är klokt att kontrollväga transporten innan den påbörjas. Vägverket kan även begära kontrollvägning av transporter.
- kontakta det regionkontor som fattat beslutet om något är oklart.
- beslutet är giltigt endast under förutsättning att de villkor som anges i beslutet följs.

VÄGTRANSPORT- LEDARE

Sedan den 1 juli 2005 finns möjligheten att, i stället för att anlita polis för eskort av en dispenstransport, anlita en särskilt utbildad och av Rikspolisstyrelsen förordnad vägtransportledare. En vägtransportledare har rätt att ge anvisningar för trafiken på väg i samband med långa, breda och tunga vägtransporter som enligt särskilda villkor (dispens) ska utföras med eskort.

Genom en ändring 2008 i lagen om vägtransportledare får numera Vägverket genom föreskrift om vissa generella lättnader i mått- och viktbestämmelserna föreskriva att en vägtransportledare i ett sådant fall ska användas. Tidigare kunde vägtransportledare bara användas när det fanns ett individuellt dispensbeslut.

Avsändarintyg

Sveriges Åkeriföretag har tillsammans med Vägverket och Maskinentreprenörerna tagit fram ett avsändarintyg där avsändaren av tung och odelbar last väger och intygar lastens vikt. Avsikten är att intyget ska vara obligatoriskt krav i samband med dispensansökan, förutom vid ansökan om så kallad årsdispens, för tung och odelbar last. Avsändaren blir då juridiskt bunden av de viktuppgifter som lämnas. Detta har bevisvärde i en konfliktsituation mellan åkeri och avsändare om det skulle visa sig att lasten var tyngre än som kunden uppgivit. Blanketten för avsändarintyget kan fås hos åkeriföreningen.

Tyngdpunktsberäkning

Ett industrigods väger 26.300 kg och är kubiskt till formen, ska lastas på en fordonskombination bestående av 3-axlad dragbil och 3-axlad trailer. Pivån klarar en last på 13.000 kg och trippelaxeln på trailern klarar 24.000 kg. Trailerns fördelning av tjänstevikten är 3.170 på pivån, och 7.500 kg på trippeln. Summan av lastvikt och tjänstevikt medger att detta gods lagligt kan lastas på fordonet och framföras på BK 1-väg. Var ska lasten placeras?

Eftersom vi vet att det lagligt kan lastas på BK 1-väg, så kan vi bestämma oss för att utnyttja maximalt trippelaxeltryck 24.000 kg. Om vi minskar max trippelaxeltryck med den del av tjänstevikten som var fördelad till denna trippel får vi: $24.000 \text{ kg} - 7.500 \text{ kg} = 16.500 \text{ kg}$.

16.500 kg av lasten 26.300 kg kan alltså vila på trippelaxeln. Vi har då kvar $26.300 \text{ kg} - 16.500 \text{ kg} = 9.800 \text{ kg}$. Vi får belasta pivån med 13.000 kg $- 3.170 \text{ kg} = 9.830 \text{ kg}$. Avståndet mellan pivå och trippelns tyngdpunktscentrum är 12 meter.

Lösningen blir då som följer:

$$\begin{aligned} 9.830 \times 12 &= 26.300 \times a \\ 117.960 / 26.300 &= a \\ a &= 4,48 \end{aligned}$$

Lastens tyngdpunkt placeras 4,48 m framför trippelns tyngdpunktscentrum.

